14.5.2018

Liikenne- ja viestintävaliokunnalle

HE 43/2018 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi laivaväestä ja aluksen turvallisuusjohtamisesta annetun lain muuttamisesta sekä laeiksi laivaväen luetteloimisesta annetun lain ja merityösopimuslain 1 luvun 3 §:n 5 momentin kumoamisesta

Liikenne- ja viestintävaliokunta on pyytänyt liikenne- ja viestintäministeriöltä vastinetta valiokunnalle esitetyistä lausunnoista. Liikenne- ja viestintäministeriö toteaa valiokunnalle toimitettujen kirjallisten asiantuntijalausuntojen johdosta kunnioittavasti seuraavaa:

6 a §:n mukainen aluksen vähimmäismiehitys ja konepäällikön mahdollisuus vaikuttaa aluksen miehitykseen

Liittyen 6 a §:n nojalla annettaviin säännöksiin aluksen vähimmäismiehityksestä, konepäällystöliitto ja merimies-unioni katsovat, että asetuksenantovaltuuksissa tulee edellyttää sitä, että vähimmäismiehitys määritellään päällystön kuin miehistönkin osalta.

Liikenne- ja viestintäministeriö katsoo, ettei ehdotettua valtuutussäännöstä tule muuttaa. Ehdotetun valtuutussäännöksen mukaan valtioneuvoston asetuksella annetaan tarkempia säännöksiä ”…aluksen 5 §:n mukaisesta turvallisesta vähimmäismiehityksestä ja siihen liittyvistä pätevyysvaatimuksista.” Ehdotetun valtuutuksen nojalla annettavissa säännöksissä voidaan edellyttää aluksen miehistöön kuuluvaksi esimerkiksi aluksen päällikkö ja kansimies tai tietty määrä kansimiehiä. Kyseessä ovat bruttovetoisuudeltaan alle 500 olevat alukset ja tyypillisesti niiden vähimmäismiehitys on 1-4 henkilöä.

Konepäällystöliitto ja merimiesunioni ovat esittäneet, että myös aluksen konepäälliköllä tulisi olla aluksen päällikön lisäksi mahdollisuus vaikuttaa aluksen vähimmäismiehityksen määrään ja ovat viitanneet 6 a ja 9 §:ään. Liikenne- ja viestintäministeriö toteaa, että 6 a §:n nojalla on tarkoitus valtioneuvoston asetuksella säätää aluksen vähimmäismiehityksestä silloin, kun kyseessä on bruttovetoisuudeltaan alle 500 oleva alus. Tällöin aluksen päälliköllä on kuitenkin 9 §:n 2 momentin nojalla vastuu siitä, että alus on matkakohtaisesti vallitsevat olosuhteet huomioon ottaen turvallisesti miehitetty. Vastaavaa velvollisuutta konepäälliköllä ei ole.

Liikenne- ja viestintäministeriö
Käyntiosoite Eteläesplanadi 16 (kirjaamo) Helsinki
Postiosoite PL 31 00023 Valtioneuvosto
Puhelin 029516001
www.lvm.fi
etunimi.sukunimi@lvm.fi
kirjaamo@lvm.fi

Konepäällystöliitto ja merimiesunioni ilmaisivat lausunnoissaan huolen siitä, miten Liikenteen turvallisuusvirasto valvoo 6 a §:n nojalla säädettyjä säännöksiä vähimmäismiehityksestä. Liikenne- ja viestintäministeriö toteaa, että virastolle on tässä esityksessä esitetty uusia valvontakeinoja, kuten 32 §:ssä esitetyt huomautus ja varoitus. Viime kädessä myös 6 a §:n nojalla säädetyn vähimmäismiehitysvaatimusten rikkominen on säädetty rangaistavaksi ehdotetun 39 §:n 2 kohdan mukaan.

Konepäällystöliitto kysyy lausunnossaan, miten 6 a §:ssä tarkoitettujen alusten kohdalla valvotaan vähimmäislepoaikojen noudattamista. Liikenne- ja viestintäministeriö toteaa, että vähimmäislepoaikojen noudattamista valvovat työsuojeluviranomaiset. Voimassa olevassa lain 23 §:ssä on lisäksi säännöksiä vahdinpitojärjestelyistä, joiden noudattamista valvoo Liikenteen turvallisuusvirasto.

9 § Laivanisännän ja aluksen päällikön velvollisuudet: aluksen turvallinen miehitys

Oikeusministeriö on katsonut lausunnossaan, että voimassa olevan 9 §:n 2 momentin velvoitetta voisi vielä selventää esimerkiksi kuvailemalla perusteluissa tyypillisiä tilanteita tai olosuhteita, joissa pelkkä miehitystodistuksen mukaisesta miehityksestä tai 6 a §:n 2 momentissa tarkoitetusta vähimmäismiehityksestä huolehtiminen ei riittäisi sen varmistamiseen, että alus on matkakohtaisesti vallitsevat olosuhteet huomioon ottaen turvallisesti miehitetty.

Liikenne- ja viestintäministeriö toteaa, että esimerkiksi sääolosuhteista johtuen voi olla tarpeen lisätä kansihenkilöstön määrää, jotta laituriin ajo tapahtuu turvallisesti. Aluksessa voi olla erityispiirteitä, joita ei 6 a §:n nojalla annettavissa säännöksissä tai miehitystodistuksessa voida ottaa huomioon. Esimerkiksi alus voi olla hankalasti käsiteltävä tai rakenteeltaan sellainen, että aluksen perän ja keulan väliä ei pysty liikkumaan riittävän nopeasti, jotta yksi kansimies voisi turvallisesti hoitaa laituriin tulon ja lähdön. Lastissa aluksen ollessa raskaampi, uidessa syvemmällä ja tuulipinta-alan ollessa pienempi, voi laturointi onnistua pienemmällä miehityksellä kuin tyhjänä, jolloin tuuli painaa alusta nopeammin irti laiturista ja aikaa on näin vähemmän. Ajoaika ja olosuhteet voivat vaihdella. Vaikka kauniina kesäpäivänä päällikkö yksin jaksaisi ajaa turvallisesti lepoaikasäännösten mukaisen maksimimäärän, niin talvella räntäsateessa näkyvyyden ollessa huono, jolloin navigointiin joutuu keskittymään aivan toisella tavalla, ei tämä pelkän päällikön miehitys välttämättä olekaan riittävä.

Lastin ominaisuudet voivat olla sellaiset, että kansimiehistöä tarvitaan lastinkäsittelyyn ja lastista huolehtimiseen tavanomaista enemmän. Alus voi kuljettaa samaa lastia rutiininomaisesti päivästä toiseen, mutta lastityypin muuttuessa vähimmäismiehitys ei enää riitäkään.

Tutulla reitillä liikennöivä vesibussi tuntee reitin tarkalleen, mutta esimerkiksi tilausajossa voikin olla tarpeen lisätä miehitystä, jotta joku pystyy keskittymään navigointiin paremmin jonkun toisen hoitaessa esimerkiksi ruorinpidon. Joissakin paikoissa voi olla, että alusta ei pystytä kiinnittämään köysien

Liikenne- ja viestintäministeriö
Käyntiosoite
Eteläesplanadi 16
(kirjaamo)
Helsinki
Postiosoite
PL 31
00023 Valtioneuvosto
Puhelin
029516001
www.lvm.fi
etunimi.sukunimi@lvm.fi
kirjaamo@lvm.fi

avulla ollenkaan, vaan päällikkö pitää aluksen satamakäynnin aikana paikallaan koneiden avulla. Tällöin päällikkö ei voi tehdä muuta samanaikaisesti ja lisäväkeä tarvitaan siitä syystä.

Myös matkustajat voivat vaatia erityishuomiota (esim. liikuntarajoitteisten tai koululaisten ryhmä vesibussissa) jolloin miehistöä on oltava enemmän verrattuna normaalin toimintakyvyn omaaviin matkustajiin. Vaikka säännösten mukainen minimimiehitys olisi esimerkiksi päällikkö ja kansimies alle sadan matkustajan aluksessa, niin aluksen ominaisuudet tai pelastusvälineistön sijainti voi aiheuttaa sen, että lähempänä täyttä matkustajamäärää tarvitaan enemmän miehistöä huolehtimaan matkustajista hätätilanteissa. Näitä erityispiirteitä ei voida miehitystä vahvistaessa täysin tietää eikä säännöksissä ottaa huomioon, vaan lopullinen harkinta jää aina aluksen päällikölle.

9 § Laivanisännän ja aluksen päällikön velvollisuudet ja 39 § Merenkulkurikkomus

Oikeusministeriö on edelleen katsonut lausunnossaan, että lakiehdotuksen 9 ja 39 §:än sanamuotoa olisi hyvä täsmentää. Liikenne- ja viestintäministeriö katsoo, että lakiehdotuksen 9 §:ää tulisi täsmentää seuraavasti:

9 §

Laivanisännän on huolehdittava siitä, että:

1) aluksella on voimassa oleva 6 §:n mukaisesti myönnetty miehitystodistus ja alus on miehitetty sen mukaisesti taikka aluksella on 6 a §:n nojalla säädetty vähimmäismiehitys tai 6 a §:n mukaisesti myönnetyn miehitystodistuksen mukainen miehitys;

Liikenne- ja viestintäministeriö katsoo, että ehdotettua 39 §:n 2 kohtaa tulisi täsmentää seuraavasti:

39 §

Joka tahallaan tai törkeästä huolimattomuudesta:
---
2) laiminlyö 9 §:n 1 tai 2 momentissa säädetyn velvollisuuden huolehtia siitä, että aluksella on voimassa oleva 6 §:n mukaisesti myönnetty miehitystodistus taikka että alus on miehitetty voimassa olevan 6 tai 6 a §:n mukaisesti myönnetyn miehitystodistuksen tai 6 a §:n nojalla säädetyn vähimmäismiehityksen mukaisesti ja vallitsevat matkakohtaiset olosuhteet huomioon ottaen turvallisesti;
---

13 a § Miehitystä ja vahdinpitoa koskeva kokeilulupa

Konepäällystöliitto ja merimies-unioni ovat katsoneet, että ennen 13 a §:ssä säädetyn kokeiluluvan myöntämistä merenkulun työmarkkinajärjestöiltä tulisi pyytää lausunto aluksen miehityksestä. Liikenne- ja viestintäministeriö

Liikenne- ja viestintäministeriö
Käyntiosoite
Eteläesplanadi 16
(kirjaamo)
Helsinki
Postiosoite
PL 31
00023 Valtioneuvosto
Puhelin
029516001
www.lvm.fi
etunimi.sukunimi@lvm.fi
kirjaamo@lvm.fi

toteaa, että yksittäisiä kokeilulupien myöntämistä koskeva menettely on haluttu hallituksen esityksessä pitää mahdollisimman kevyenä prosessina. Joka tapauksessa kokeilulupa on voimassa enintään kaksi vuotta, eikä sitä voida uusia samaan kokeiluun. Ehdotetun säännöksen mukaan Liikenteen turvallisuusviraston on ilmoitettava myöntämästään kokeiluluvasta liikenne- ja viestintäministeriölle, joka voi näin seurata myönnettyjen kokeilulupien määrää.

14 § Poikkeukset liikennealueista

Merimies-unioni on pyytänyt arviointia siitä, että onko voimassa oleva lain 14 § lainkaan tarpeen. Liikenne- ja viestintäministeriö katsoo, että säännös on edelleen tarpeellinen, sillä säännöksen mahdollistama liikenteen turvallisuusviraston tekemä päätös on tarpeellinen monien ulkomailla sijaitsevien vesirakennustyömaiden osalta.

26 c § Laivanisännän ilmoitusvelvollisuus liikenneasioiden rekisteriin (nykyiseen merimiesrekisteriin)

Konepäällystöliitto ja merimies-unioni esittivät lausunnoissaan, että laivanisännällä tulisi olla velvollisuus ilmoittaa merenkävijän työsuhteen alkamisesta ja päättymisestä Liikenteen turvallisuusvirastolle ja että nämä tiedot merkittäisiin liikenneasioiden rekisteriin.

Liikenne- ja viestintäministeriö toteaa, että esityksen tarkoituksena on ollut se, ettei laivanisännällä olisi velvollisuutta ilmoittaa merenkävijän työsuhteen alkamis- ja päättymisajankohtia Liikenteen turvallisuusvirastolle rekisteriin merkittäväksi. Sen sijaan ehdotetun 26 c §:n mukaan laivanisännän tulisi ilmoittaa pykälässä säädetyllä aikataululla merenkävijän toimet aluksella ja työssäolopäivät eli niin sanottu meripalvelutiedot, jotka ovat merkityksellisiä, kun Liikenteen turvallisuusvirasto arvioi merenkävijän pätevyyttä. Tiedot merkitään liikenteen palveluista annetun lain mukaiseen liikenneasioiden rekisteriin. Tästä rekisteristä voidaan tulostaa meripalveluote, joka sisältää merenkulkijan meripalvelutiedot, pätevyystiedot ja koulutustiedot. Tarkoituksena on, että meripalveluote ei ole merenkulkijan työtodistus eikä ansioluettelo, vaan työtodistuksen antaa merenkulkijalle työnantaja. Ehdotettujen säännösten vaikutuksia merenkulkijoihin sekä nykyistä käytäntöä on selostettu hallituksen esityksen sivulla 7.

Merimiesunioni on esittänyt, että ehdotetun 26 c §:n 4 momentin viimeinen virke tulisi poistaa, koska on tärkeää, että vallitseva käytäntö, jonka mukaan merenkulkija voi ilmoittaa rekisteriin merkittäväksi myös ulkomaisilla aluksilla suoritetun meripalvelun työsuhdetietoineen, säilyy entisellään. Ehdotetun pykälän yksityiskohtaisten perustelujen (s.19) mukaan ehdotetun säännöksen mukaan on edelleen tarkoitus, että merenkulkijat voivat ilmoittaa esimerkiksi ulkomaisella aluksella suorittamastaan meripalvelusta. Liikenteen turvallisuusvirasto voisi merkitä tiedot rekisteriin, jos se on pätevyyttä koskevan asiakirjan kannalta oleellista. Kaikkea meripalvelua ei ole tarkoituksenmukaista tallentaa rekisteriin ja sen vuoksi ehdotetun 4 momentin viimeinen virke on liikenne- ja viestintäministeriön näkemyksen mukaan tarpeen. Meripalvelutietoja ei tallenneta esimerkiksi toimista huvialuksilla, joiden bruttovetoisuus on alle 500. Myöskään huviveneistä ei meripalvelutietoja tallenneta.

Liikenne- ja viestintäministeriö
Käyntiosoite Eteläesplanadi 16 (kirjaamo) Helsinki
Postiosoite PL 31 00023 Valtioneuvosto
Puhelin 029516001
www.lvm.fi
etunimi.sukunimi@lvm.fi
kirjaamo@lvm.fi

Merimiesunioni on ottanut lausunnossaan esille Liikenteen turvallisuusviraston käyttämän listan ns. toimikoodeista, joista Liikenteen turvallisuusvirasto valitsee merenkulkijan tehtävää lähimmin vastaavan rekisteriin merkittäväksi. Merimiesunionin mukaan merenkulkijalla ei ole mahdollisuutta pyytää tai vaatia toimikoodin muutosta, mikä on merimiesunionin mielestä ristiriidassa EU:n tietosuoja-asetuksen mukaisten rekisteröityjen oikeuksien kanssa.

Liikenne- ja viestintäministeriö toteaa, että Liikenteen turvallisuusvirastolta saadun tiedon mukaan virastossa otettiin käyttöön uudet merenkulun toimikoodit vuonna 2016, jolloin uusi tietojärjestelmä otettiin käyttöön. Toimikoodeja haluttiin silloin selkeyttää ja saada varustamot ilmoittamaan toimet samassa muodossa, jotta virasto saisi rekisteriinsä yhdenmukaisempaa tietoa. Vanhassa merenkulun järjestelmässä toimikoodeja oli noin 450 kpl, koska sinne oli ajan myötä lisätty useita toimikoodeja. Monet toimikoodit olivat päällekkäisiä toistensa kanssa ja osa niistä oli vanhentuneita. Varustamot ilmoittivat tietoja hyvin erilaisilla toimintatavoilla ja toimikoodeilla. Liikenteen turvallisuusviraston uudessa toimikoodilistauksessa on nyt 61 toimikoodia. Uudet toimet tulivat käyttöön uuteen tietojärjestelmään, mutta vanhat, jo rekisteriin merkityt toimet säilyivät sellaisinaan.

Liikenteen turvallisuusviraston mukaan virasto valmisteli toimikoodit yhteistyössä työmarkkinajärjestöjen ja varustamoiden kanssa vuonna 2015. Lopulliset toimikoodit ja vastaavuustaulukot lähetettiin 21.12.2015 työmarkkinajärjestöille, merimieseläkekassalle, varustamoille ja oppilaitoksille. Virheellisiin tietoihin rekisterissä voi pyytää oikaisua Liikenteen turvallisuusvirastolta. Tietojen merkitseminen rekisteriin sekä tietojen oikaisu tehdään käyttäen viraston toimikoodeja.

Liikenne- ja viestintäministeriö
Käyntiosoite
Eteläesplanadi 16
(kirjaamo)
Helsinki
Postiosoite
PL 31
00023 Valtioneuvosto
Puhelin
029516001
www.lvm.fi
etunimi.sukunimi@lvm.fi
kirjaamo@lvm.fi